

„The Sunday Times“
bestseleris nr. 1

Jo Nesbø

Vilko valanda

baltos lankos

Jo Nesbø

Vilko valanda

Romanas

Iš norvegų kalbos vertė Justė Nepaitė

baltos lankos

„We're all living in Amerika, Amerika ist wunderbar.“

RAMMSTEIN

1 skyrius

Atvykimas. 2022 metų rugsėjis

– O koks jūsų vizito tikslas, pone Holgeri Riudai?

Pasus tikrinantis darbuotojas, vyras pavargusiu žvilgsniu, pasikaso žastą kiek žemiau *U. S. Customs and Border Protection** emblemos ir bodėdamasis pažvelgia į mane.

– Mokslinis tyrimas, – atsakau.

– Ir ką gi tyrinėsite?

Į Mineapolį iš Oslo skridau per Reikjaviką, laiko skirtumas yra septynios valandos, kūnas sako, kad jau kadaise turėjau būti lovoje, taigi, užuot pasidavęs pirmam impulsui, atsakęs „žmogžudystė“ ir atsidūręs apklausų kambaryje, sakau, kad ketinu rašyti apie norvegų kilmės policijos pareigūną.

– Tai jūs rašytojas?

Kyla pagunda atsakyti, kad taksidermininkas. Iškamšų meistras. Kad čia atvykau ieškodamas odos aptraukti karkasui – tai istorijai, kurią jau turiu. Tokia vizija persekioja mane pastaruosius mėnesius, todėl pats sau suteikiau tokį titulą. Bet, kaip minėjau, esu pavargęs.

– Taip, – tarsteliu.

– Įdomu. Beje, pats esu krikštytas Norvegų liuteronų memorialinėje bažnyčioje. – Pasų tikrintojas nusišypso ir grąžina mano norvegišką pasą. – Mūsų čia, Minesotoje, apstu.

* JAV muitinės ir sienos apsaugos tarnyba.

Važiuodamas taksi į miestą iškart pastebiu, kad Mineapolis pasikeitęs. Nauji keliai ir statiniai, kurių čia nebuvo, kai lankiausi prieš aštuonerius metus. Prieš akis regiu kylančią centrinę miesto dalį. Išsukame iš greitkelio į kvartalus. Tarp dangoraižių išvystu popietės šviesą atspindintį kampuotą kolosą.

– Kas tas stiklinis daiktas? – klausiu vairuotojo.

– Ar anas? U. S. Banko stadionas. Čia žaidžia komanda „Vikings“.

– Šit kaip.

– Domitės futbolu?

Gūžteliu pečiais.

– Esu matęs „Vikings“ rungtynių. Senajame stadione. Gal reikėtų įsigyti bilietą.

– Na tai sėkmės.

– Sėkmės?

Vairuotojas – juodaodis vyras, rodos, perkopęs penkiasdešimt, – stebi mane galinio vaizdo veidrodėlyje pro savo migdolų formos akinius.

– Jų sunku gauti. Vakar man pasiūlė visai pusėtiną bilietą. Už 350 dolerių.

– Tikrai?

– Tikrai. Anksčiau futbolo rungtynės buvo pramoga, į kurią galėjai nusivesti savo vaiką. Dabar jos tapo kaip ir visa likusi šalis. Prieinama tik turtingiesiems.

Žvelgiu pro langą. Kai JAV lankydamomės pas dėdę ir tetą, retai vykdavome į miesto centrą. Jei reikėdavo apsipirkti, užsukdavome į parduotuvę prie kampo arba į prekybos centrą „Southdale“. Ir man vis tiek topteli, kaip čia tyku, kiek mažai žmonių gatvėse. Prieš aštuonerius metus, kai pusbrolis nusivedė mane į vieną iš restoranų, esančių ant stogo terasos

Henepino aveniu, ten virte virė gyvenimas. Ypač kitoje gatvėje, kurią dabar kertame, – *Nicollet Mall*.

– Kur visi pasidėję? – klausiu.

– Turit galvoje, žmonės?

– Taip.

– Na, po tų įvykių viskas pasikeitė.

Po tų įvykių. Man *tie įvykiai* reiškia prieš šešerius metus įvykdytus nužudymus, o vairuotojui ir likusiam Mineapoliu, žinoma, prieš dvejus metus nužudytą George'ą Floydą. Vien tik iš oro uosto važiuodami į miestą matėme tris Mineapolio policijos nužudyto juodaodžio grafičius.

– Praėjo nemažai laiko, – sakau.

– Kad neatrodo, – atsako vairuotojas. – Buvo manančių, kad tai sutelks miesto žmones. Visi kaip vienas prieš rasistinę policiją, ar ne? Bet, atvirai kalbant, miestas tiesiog subyrėjo į šipulius. O kur dar tuo pačiu metu užgriuvusi pandemija, kaip sakoma – tobula audra...

Sustojame priešais „Hilton“ viešbutį, sumoku grynaisiais ir palieku gerų arbatpinigių. Prieš vairuotojui išvažiuojant, pasakau, kad man reikia ko nors, kas pavėžintų po miestą, pasidomiu, ar jam aktualu. Pasiderame dėl valandinio įkainio, sutariame, kad paskambinsiu, kai prireiks paslaugų, ir gaunu jo telefono numerį.

Didžiulėje viešbučio fojė ir restorane matau vos keletą svečių. Registratūros darbuotoja po veido kauke, spėju, man šypsosi. Paduodu jai savo pasą, kai pamato, kad kambarį užsisakiau ilgiau nei savaitei, atkreipia dėmesį, jog jis tvarkomas tik kas penkias dienas. Paduoda man kambario kortelę – 2406-o, kone pačiame viršuje, kaip ir prašiau.

– Aukštas, kuriame iš nosies pasipila kraujas? – lifte šypsodamasis klausia vyras su kaubojaus skrybėle, pamatęs, kad

paspaudžiau mygtuką 24. Sako tai tokiu atsainiu, žaismingu ir kartu vis tiek draugišku tonu – tokiu, kaip byloja mano patirtis, geba kalbėti tik amerikiečiai ir šiauriausios Norvegijos dalies gyventojai. Bandau atsakyti ką nors panašiai atsainaus ir šmaikštaus, bet esu iš Norvegijos pietų. Taigi telieka sutelkti dėmesį į besimainantį ausų užgulimą.

Lova plati ir minkšta, užmiegu akimirksniu.

Prabundu, nes noriu į tualetą. Kad neišsibudinčiau, nejungiu šviesos, tamsoje įžlibinu klozetą. Sėsdamasis vos nenusiverčiu atbulas, bet mano pasturgalis kažkaip klesteli ant plastikinio žiedo. Būsiu pamiršęs, kad JAV klozetai žemesni nei Norvegijoje. Sykiu atsimenu, kaip būdamas berniūkštis įsivaizdavau, kad Amerikos vaikai linksmesni. Tai, ir visus televizijos kanalus, rodančius filmukus ir vaikiškus serialus, visas tas metrais besitęsiančias spalvingų saldumynų lentynas prekybos centre „Southdale“, pramogų parką „Valleyfair“, kuriame kaskart, mums atvykus vasaros atostogų, dėdė parodydavo kokią nors naują atrakcioną. Kad tai man buvo įstabus vaikystės kraštas. Trumpai tariant – mylėjau Ameriką. Ir nors ilgainiui teko suvokti, kad ši šalis nėra tobula, supratau, jog mylėsiu ją iki paskutinio atodūσιο.

Kai pabundu antrąsyk, tebėra tamsu. Atsikeliu, paskambinu taksisto numeriu, paprašau jo atvykti į *Nicollet* aveniu ties 10-ąja gatve ir išeinu. Kitoje Misisipės pusėje, Sent Pole – vadinamajame mieste dvynyje, brėkšta rytas. Eidamas šaligatviu prasilenkiu su benamiu, jis miega atsišliejęs į dangoraižio fasadą, ant šio pavaizduotas kažkurio iš JAV bankų logotipas, atrodo, lyg benamis tikėtusi čia gauti šilumos. *Nicollet* aveniu stovi policijos automobilis, lengvai tamsinti langai trukdo įžiūrėti, ar kas nors jame sėdi. Po maždaug penkiolikos minučių ma-

no taksi prisliuogia prie šaligatvio krašto. Atsisėdu ant užpalkalinės sėdynės.

– Pirma į Džordaną.

Vairuotojas dirsteli į mane atgalinio vaizdo veidrodėlyje.

– Miestą?

– Ne. Rajoną.

Matau, kad jis dvejoja.

– Kas nors negerai?

– Ne, pone. Bet jei ketinat pirkti kvaišalų, jums reikės kitto vairuotojo.

– Neketinu. Noriu pamatyti *The projects*.

– Džordane? Pone, ten jų nebėra.

– Nebe?

– Paskutinius nugriovė prieš penkerius šešerius metus.

– Tuomet vis tiek ten važiuojam.

Riedame per vis dar miegantį miestą. Reikia atidžiai stebėti detales, kad suprastum, kada iš pasiturinčio rajono patenki į vargingesnį. Ar žolė priešais namelius nupjauta, ar šiukšlės išvežtos, kokie automobiliai stovi pakelėse.

Važiuojame pro visą parą veikiančią degalinę „Winner“, keturi juodaodžiai vaikinai nulydi mus žvilgsniais.

– Ar čia dabar perkami kvaišalai? – klausiu.

Vairuotojas neatsako. Pravažiavęs kelis kvartalus sustoja.

– Čia, – taria. – Čia stovėjo paskutiniai Džordano daugiaaukščiai.

Žiūriu į ženklą, kuriame parašyta *No guns permitted beyond this point**, už jo matyti žemas, neseniai iškilęs statinys. Pradinė mokykla. Prietemoje nervingai stabčiodamos vejà

* „Toliau ginklus neštis draudžiama“ (angl.).

nustriksi dvi voverės, neįprastai švelniai nubanguoja jų purios aukštyr iškeltos uodegos.

O koks jūsų vizito tikslas, pone Holgeri Riudai?

Tikslas yra perprasti žudiko mąstyseną. Atsekti jo žingsnius nuo 2016 metų. Tai taps knyga, su kuria jau neblogai įsibėgėjau, darbiniu pavadinimu „Mineapolio keršytojas“. Manau, kad ją ketinanti išleisti leidykla jau nutuokia pavadinimą, bet vargiai žino, kaip knygą reklamuoti. Pastaruoju metu tikrų nusikaltimų žanras literatūros rinkoje yra pats populiariausias, rodo, skaitytojai niekaip nepasisotina kruvinomis, pageidautina, teatrališkomis žmogžudystėmis, mistikos aura, netikėtais siužeto posūkiais, niekšais ir herojais abiejose įstatymo pusėse, o dar geriau – kai išvados suteikia užtektinai erdvės sąmokslų teorijoms. Mano knyga gali pasiūlyti visa tai, išskyrus pastarąjį aspektą. Atsakymai duoti, dėl kaltės nekyla jokių abejonų. Telieka suprasti, kaip ir kodėl nutiko tai, kas nutiko. O kad man tai pavyktų, turiu perprasti ne tik žudiko, bet ir visų šios istorijos dalyvių mąstyseną. Pasinaudoti visomis turimomis žiniomis ir pasitelkti šiek tiek vaizduotės, žvelgti į pasaulį, į tas vietas, kur visa vyko, tačiau stebėti jas dalyvių akimis. Atrasti žmogiškumo krislę tame, kas nėra žmogiška. Priversti skaitytoją – ir save patį – užduoti klausimą: ar galėjau taip pasielgti ir pats?

Šiam uždaviniui paskyriau aštuonias dienas. Taigi neturiu marių laiko, privalau pradėti nedelsdamas, ir pradėsiu nuo žmogaus, buvusio čia, kur dabar esu aš, lygiai taip pat auštant rytui, prieš šešerius metus.

Užsimerkiu ir matau. Nuo žemės kyla daugiaaukščiai. Užstoja dangų. Ana ten, šeštame aukšte, praviras langas. Pakylu iki jo. Taip, dabar esu jis. Pažvelgiu pro langą. Matau viską. Iš aukštai matyti viskas.